

LONDRA KÜLÇE PİYASASI BİRLİĞİ (LBMA)

Londra Külçe Piyasası Birliği, kıymetli madenler piyasası ve piyasa düzenleyicileri arasında buluşma noktası niteliğindedir. LBMA, 1987 yılında kurulmuş olmasına karşın 1919 yılında kurulan Londra Altın Piyasasının onay verme fonksiyonunu üzerine almıştır. Londra Altın Piyasasını oluşturan beş kuruluş sabah ve öğleden sonra günde iki kez olmak üzere tarihi NM Rothschild & Sons Ltd'in binasında toplanarak bütün dünya piyasalarında referans fiyat olarak alınan altın sabit fiyatını (altın fiksingini) belirlerler.

LBMA'nın temel görevi, altın ve gümüş için " Good Delivery List" adıyla listeler hazırlayarak rafinaj standartlarını oluşturmaktır. Diğer yandan takas, teslimat, piyasa kordinasyonu, kıymetli maden saklama, bilgilendirme belgeleri yayınlama gibi görevleri mevcuttur.

LBMA yönetiminde üyeler arasından seçilen çeşitli komiteler rol oynamaktadır.

Yönetim Komitesi: 1 başkan, 1 başkan yardımcısı ve 6 üyeden oluşur.

Fiziki İşlemler Komitesi : 1 başkan ve 4 üyeden oluşur.

Finans Komitesi : 1 başkan 3 üyeden oluşur.

Halkla İlişkiler Komitesi : 1 başkan ve 7 üyeden oluşur.

Üyelik Komitesi : 1 başkan ve 4 üyeden oluşur.

LBMA'ye, dünyadaki altınla ilgili banka, ticari kuruluş, brokerların yanında araştırma, ulaştırma, altın kuyumculuk üretimi yapan kuruluşlar ve borsalar üye olmak için başvuruda bulunmaktadırlar. LBMA'de tam üyelik ve uluslararası ortak üyelik şeklinde iki tür üyelik mevcuttur. Tam üyelik sıradan üyelik (A grubu) ve piyasa yapıcılığı (B grubu) olarak ikiye ayrılır. Tam üyelik ve ortak üyelik şeklinde tanımlanan üyeliklerde temel fark, tam üye olmak için Londra'da yerleşik olma gerekliliğidir. Uluslararası ortak üyelikte ise, Londra piyasasında doğrudan işlem yapmayıp bu piyasayla kuvvetli bağları olan kuruluşların üyeliği söz konusudur.

İstanbul Altın Borsası Londra'da yerleşik bir kuruluş olmadığı için uluslararası ortak üyelik (Associateship) için başvuruda bulunabileceği belirtilmiştir. Bu statüde üye olmak için en temel şart, 3 LBMA üyesi kuruluşun İstanbul Altın Borsası lehine referans mektubu vererek sponsor olmasıdır. Sponsor olacak iki üyenin A grubu üye statüsünde Londra'da yerleşik kuruluşlardan olması gerekmektedir. Sponsor olacak üçüncü üyenin ise ortak üye unvanlı bir kuruluş olmasının yeterli olacağı belirtilmiştir. Diğer yandan bu kuruluşların sponsor olabilmeleri için de üye olmak isteyen kuruluşun, sayılan şirketlerle kıymetli madenlere dayalı ilişkilerinin olması gerekliliğinden bahsedilmiştir. Söz konusu sponsorluk referanslarının LBMA tarafından adı verilen kuruluşlardan talep edilmesinin ardından, Üyelik komitesinde, Fiziki işlemler komitesinde ve Yönetim Komitesinde görüşülerek karara bağlanmaktadır.

LBMA'nın Londra'da yerleşik 54 adet A grubu (ordinary member) ve 10 adet B (market-maker) grubu, diğer ülkelerde yerleşik 46 adet uluslararası ortak (associate) üyesi olmak üzere toplam 110 üyesi bulunmaktadır.

Tam üyelik ve ortak üyelik şeklinde tanımlanan üyeliklerde temel fark, tam üye olmak için Londra'da yerleşik olmak gerekliliğidir. Uluslararası ortak üyelikte ise, Londra piyasasında doğrudan işlem yapmayıp bu piyasayla kuvvetli bağları olan kuruluşlar söz konusudur.

LBMA "Good Delivery" denilen listelerinde yer alan altınların ve gümüşlerin özellikleri ile

bunların ait oldukları rafineriler LBMA'in onayını almış olup, bu rafineriler tarafından üretilen altın külçeler ve gümüşler dünya çapında kabul görmektedir.

London Good Delivery Listesinde yer almak için başvuran altın ve gümüş üreten rafinerilere LBMA, son derece zor kriterler uygulamakta, ve bu rafinerileri bir dizi ağır testlerden geçirmektedir. LBMA'in listesinde halen 25 ülkeden 56 rafineri bulunmaktadır.

LBMA'e üye kabul edilen rafineriler ve şirketlere Bank of England (İngiltere Merkez Bankası) nezdinde hesap açılır. Geçen yüzyıl içinde Bank of England, Kaliforniya, Güney Afrika ve Avustralya gibi ülkelerden Londra'ya gelen altını nakit karşılığı kabul ederken birkaç rafineriyi kullanmıştır. Listeye temel teşkil eden bu rafinerilere altın üreten ülkelerin kendi rafinerilerini geliştirmeleri sonucu yeni eklemeler olmuş ve liste büyümüştür. 8 ülkeden 20 rafineriyi içeren ilk liste 1934 yılında yayınlanmış, 1962 yılında ise liste 14 ülkeden 49 rafineriye ulaşmıştır. Eskiden altın dökme ve ayar yapan kuruluşlar ayrı ayrı kabul edilmesine rağmen şimdi LBMA, rafinerilerde hem altın dökme hem de ayar yapma şartı aramaktadır.

Good Delivery List Şartları

Good Delivery List'te yer almak LBMA'in kendine Good Delivery Listesinde yer almak için aradığı şartlar şu şekildedir:

- 1- Müracaat sadece belli bir yerde kendi markası ile üretim yapan tek bir rafineri için yapılmalıdır. Birden çok rafinerileri bulunan şirketler her rafineri için ayrı ayrı başvurmak zorundadır.
- 2- Onay almak için başvuran rafinerinin piyasadaki şöhret ve güvenilirliğine bakılmakta ve finansal yapısı araştırılmaktadır. Şirket hakkında genel bir değerlendirme yapabilmek için şirketin tarihçesi, mevcut iş ilişkileri ve ortaklık yapısı incelenmektedir. Müracaat sahibi rafinerinin en az beş yıldır faaliyette olması, ve good delivery statüsü için başvurduğu metali en az üç yıldır rafine etmekte olması gerekmektedir. Ayrıca yıllık büyük külçe üretimiminin en az 10 ton olması gerekmektedir. Müracaat sahibi son üç yıl için büyük külçe üretimini gösterir rakamları temin etmeli, ayrıca gelecekteki iki yıl içinde planlanan üretimini de belirtmelidir. Önemli şartlardan biri de rafinerinin en az 10 milyon poundluk mal varlığının olması, sağlıklı bir karlılığa ve pozitif bir nakit akışına sahip olmasıdır. Eğer rafineri başka bir şirketin kontrolünde ise kontrolü elinde tutan şirketin finansal pozisyonu da gözden geçirilmektedir.
- 3- Müracaat sahibinin, rafinerinin bulunduğu ülkenin merkez bankasından da başvuru sahibinin durumuna, ülke içindeki şöhretine ve ürünlerinin kalitesine dair onayını belirten bir mektupla bu başvuruyu desteklemesi istenmektedir.

Bu bilgilere ek olarak başvuru sahibi külçelerinin fotoğraflarını ve teknik resimlerini de göndermelidir. Bu LBMA'in Fiziki Komitesi'nce külçelerin LBMA fiziki şartlarını ve uygun işaretleri taşıyıp taşımadığının kontrolü açısından önemlidir.

Bu şartların yerine getirilmesinden sonra rafineride üretilen 10 külçenin, ons olarak ölçülen ağırlık listesi ile beraber LBMA takas üyesine göndermesi istenmektedir. Bu takas üyesi diğer iki takas üyesi ile beraber önce gözle bu külçeleri incelemekte, sonra ekteki ağırlık listesine göre kontrol yapmaktadır. Bu incelemenin amacı külçelerin görünüşünün LBMA şartlarına uygunluğunun kontrolüdür. Külçe üzerindeki tüm mühürler belirgin olmalı ve üst (geniş) yüzeyde herhangi yersiz düzensizlikler, yüzeyel oyuklar tabakalar veya aşırı büzülme ve kabarcıklar olmamalı, kenarlar yuvarlatılmalı, külçeler kaldırmaya ve depolamaya uygun olmalıdır.

Bu süreç geçildikten sonra külçeler LBMA tarafından atanan iki bağımsız hakem arasında paylaşılır. Hakemler önce külçelerden aldıkları numunelerin ayarını kontrol ederler ve sonra tutarlılığın sağlanması açısından tüm külçeyi eritip, ayarını kontrol ederler.

Bağımsız olarak incelenen külçelerin belirtilen saflıkta olduğunun anlaşılır anlaşılmaz uygulamanın son safhasına geçilir. Her hakem bir gömlek düğmesi büyüklüğünde 12 adet altın numune hazırlar. Her numune 9950 den 9999'a kadar belirlenmiş saflıktadır. Bu numuneler başvuran rafineriye gönderilir ve bunların ayarını kontrol ederek sonucu bir rapor halinde LBMA'ye göndermesi istenir.

Bu testler sonuçlandıktan ve takas üyesi tarafından Fiziki Komiteye iletdikten sonra Fiziki Komite, İdari Komiteye kabul etmesi için tavsiyede bulunur ve genellikle normal şartlarda İdari komite, Fiziki komitenin tavsiyesini onaylar. Bu uzun işlemlerin sonucunda Birlik, Good Delivery Listesine başvuran rafineriyi dahil eder.

Rafineriler büyük külçe (large bar) üretimine son vermedikçe veya verene kadar Good Delivery Listesinde kalırlar. Bu sebeple LBMA rafinerilere periyodik olarak kriterlerindeki üretim seviyelerini halen karşılamakta olup olmadıklarını ve finansal açıdan sağlıklarını inceleyen anketler yapmaktadır. Ayrıca listedeki rafinerilerin LBMA yetkilisine şirketin el değiştirmesi, isim değiştirmesi veya rafinerinin yerinin değişmesi halinde veya markada, şekil ve büyüklükte bir değişim olması halinde bilgi vermesi gerekmektedir. Bu tür bilgiler piyasaya duyurularak külçelerin tanınmasını ve değerlendirilmesini kolaylaştırır. Başvurusu reddedilen bir rafineri tekrar LBMA'ye onay için başvurabilir.

Bu zorlu şartlar ve test prosedürleri yüzünden profesyonel altın piyasalarında London Good Delivery listesi kabul görmektedir.

İstanbul Altın Borsası ve Good Delivery List

İstanbul Altın Borsası tarafından 1995 yılından beri dünyadaki en güvenilir liste olan LBMA rafinerileri listesi referans alınmıştır. Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'ın 7. maddesinde Kıymetli Madenler Borsasında işlem görecektir altın standardının Hazine Müsteşarlığı tarafından belirleneceği düzenlenmiştir. Kıymetli Madenler Borsasında İşlem Görecektir Altın Standartları ve Rafinerileri Tebliğ , Hazine Müsteşarlığı tarafından 29.3.1995 tarih ve 22242 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Hazine Müsteşarlığı tarafından 18.11.2006 tarihinde, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın 2 ve 7'nci maddeleri, Kıymetli Madenler Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmeliğin 4 ve 21'inci maddeleri ve Kıymetli Madenler Borsası Üyelik Belgesi Verilme Esasları ile Kıymetli Madenler Borsası Aracı Kurumlarının Kuruluş ve Faaliyet Şartlarına İlişkin Yönetmeliğin 4/a maddesine dayanılarak 18.11.2006 tarih ve 26350 sayılı Resmi Gazete'de "**Kıymetli Maden Standartları ve Rafinerileri Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2006/1)**" yayımlanmıştır.

2006/1 sayılı Tebliğin 17'nci maddesi ile "Kıymetli Madenler Borsasında İşlem Görecektir Gümüş ve Platin Standardı ve Rafinerileri Hakkındaki Tebliğ" ve "Kıymetli Madenler Borsasında İşlem Görecektir Altın Standardı ve Rafinerileri Hakkındaki Tebliğ" yürürlükten kaldırılmıştır.

Tebliğın Rafineriler başlıklı 10'uncu maddesi ile “Borsada bar, külçe ve granülleri işlem göreceğ uluslararası rafineriler, Londra Külçe Piyasası Birliğı ve Londra Platin ve Paladyum Piyasasının yayımladığı listeler gözönüne alınarak Borsaca belirlenir ve liste halinde ilan edilir. Borsa tarafından belirlenen Rafineriler Listesi, Gümrük Müsteşarlığına bildirilir ve söz konusu listeler Gümrük Müsteşarlığı tarafından gümrük müdürlüklerine gönderilir.” hükmü getirilmiştir.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ile 2006/1 sayılı Kıymetli Maden Standartları ve Rafinerileri Hakkında Tebliğın 10'uncu maddesi uyarınca, işlenmemiş kıymetli madenlerin Borsa tarafından belirlenen rafineriler listesinde yer alan rafinerilerden ithal edilmesi gerekmektedir. İlgili Tebliğ uyarınca, Rafineriler listesinde yer almayan rafinerilerin ürettiğı işlenmemiş kıymetli madenlerin İstanbul Altın Borsasında işlem görmesi mümkün değildir. Borsa Yönetim Kurulu tarafından 22.11.2006 tarih ve 282 sayılı toplantısında Borsada bar, külçe ve granülleri işlem görebilecek uluslararası rafineriler LBMA Listesi baz alınarak belirlenmiştir.

İstanbul Altın Borsasında işlem yapan ve altın ithalatında bulunan Londra Piyasasında yerleşik LBMA üyesi kuruluşlarla yakın ticari ilişkileri bulunmaktadır. Londra'nın ticaretinin merkezi olması ve LBMA üyesi olan kuruluşların da dünya altın piyasalarının en önemli oyuncularını olması sebebiyle LBMA ve LBMA üyesi kuruluşlarla kurulacak ilişkiler Türkiye altın piyasası ve İstanbul Altın Borsası açısından önemlidir.